

11.2.2022

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle
SiV@eduskunta.fi

Asia: HE 224/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta; Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n asiantuntijalausunto

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ kiittää kutsusta sivistysvaliokunnan kuulemiseen ja mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatuslakia siten, että nykyisen ilmoitusmenettelyn sijaan laissa säädettäisiin yksityisen päiväkotitoiminnan luvanvaraisuudesta. Toiminnan aloittaminen tai olennaisen muutoksen toteuttaminen edellyttäisi lupaviranomaisen hyväksyntää.

OAJ kannattaa yksityisen päiväkotitoiminnan säätämistä luvanvaraiseksi

Kannatamme yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittamisen muuttamista luvanvaraiseksi. **OAJ pitää oleellisena, että päiväkotipalveluntuottajien taloudelliset ja ammatilliset toimintaedellytykset selvitetään aina huolellisesti ja ennen kuin toiminta voidaan aloittaa.** Lainmuutoksen myötä toiminta voidaan aloittaa vasta lupaviranomaisen päätöksestä. Tämä edistää lasten, heidän perheidensä ja työntekijöidenkin turvaa sekä varhaiskasvatuksen laatua.

Tällä hetkellä yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittaminen ei edellytä palveluntuottajille lupaa toimintansa käynnistämiseksi tai muuttamiseksi, vaan toiminta perustuu ilmoitusmenettelyyn. Palveluntuottaja voi aloittaa päiväkotitoiminnan, vaikka aluehallintovirasto ei vielä olisi tarkastanut, että palveluntuottaja täyttää varhaiskasvatuslaissa säädetyt edellytykset ja rekisteröinyt toimipaikkaa yksityisten palvelun antajien rekisteriin. Tämän vuoksi päiväkotitoiminta on ollut mahdollista aloittaa silloinkin, kun toiminnan varhaiskasvatuslakiin (540/2018, 43.2 §) kirjatut yleiset edellytykset eivät täyty.

Pidämme tärkeänä myös sitä, että laissa säädetään luvan luovuttamiskiellosta. Tämä turvaa, ettei varhaiskasvatuslain nojalla myönnettyä lupaa ja siihen sisältyviä oikeuksia saa myydä eikä muutoin luovuttaa kokonaan tai osittain toiselle.

Palvelujen laadun varmistamiseksi ja lapsen edun turvaamiseksi jokaisen päiväkodin kohdalla edelleen tulee varmistaa, että laissa säädetyt edellytykset lupaan täyttyvät.

Laadukkaan päiväkotitoiminnan edellytys kelpoiset johtajat, opettajat ja muu henkilöstö

On oleellista, kuten 44 b §:n 2 momentissa esitetään säädettäväksi, ettei lupaa myönnetään osittain tai kokonaan poikkeuksellisesti enintään kuin yhden vuoden

11.2.2022

määrääjäksi, jos palveluntuottajan yhdessä tai useammassa toimipaikassa poiketaan tilapäisesti 33:n nojalla päiväkodin johtajan kelpoisuusvaatimuksesta.

Korostamme, että henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista väliaikaisesti poikkeaminen lain 33 §:n tavalla on erityistilanne, ja sen soveltaminen tulee olla marginaalista. Varhaiskasvatuksen laadun turvaamiseksi on edellytettävä, että päiväkodin henkilöstö täyttää säädetyt kelpoisuusvaatimukset. Lain mukaan päiväkodissa lasten varhaiskasvatussuunnitelmien laadinnasta vastaamassa pitää olla varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö ja siten kelpoisia varhaiskasvatuksen opettajia on oltava päiväkodissa aina vähintään yksi, koko toiminnan harjoittamisen ajan. Lupaa hakevan on tärkeää tiedostaa, että kelpoisuusvaatimukset täyttävät johtaja, opettajat ja muu henkilöstö ovat laadukkaan toiminnan edellytys. Päiväkotitoimintaa ei pidä aloittaa eikä lupaa myöntää, jos kelpoista henkilöstöä ei ole.

Lupaviranomaisen ja kunnan tehtävät

Pidämme tarkoituksenmukaisena, että lupaviranomaisen tehtävä säädetään aluehallintovirastolle. Näin vahvistetaan yleisten edellytysten tarkistamiseen liittyvää osaamista. Näkemyksemme mukaan myös se, että yksityisen päiväkotitoiminnan lupaviranomaisen tehtävä keskitettäisiin tulevaisuudessa yhdelle aluehallintoviranomaiselle, vahvistaisi edelleen osaamista ja yhdenvertaistaisi ja sujuvoittaisi luvan käsittelyprosessia.

Kunnan rooli yksityisen päiväkotitoiminnan lupaprosessissa

OAJ pitää tärkeänä kunnan roolia ja että kunnan tehtävä lupaprosessissa on selkeä. Kiitämme siitä, että esitystä on tältä osin täsmennetty ja antamamme palaute on pääosin huomioitu tekemällä pykäliin sekä niiden perusteluihin muutoksia ja täsmennyksiä.

OAJ pitää erittäin tarpeellisina säännöksiin tehtyjä täsmennyksiä, joilla kunnalle säädetään oikeus saada lupaviranomaiselta kopio palveluntuottajan lupahakemuksesta sekä ilmoitus ja luvan peruuttamista koskeva päätös tiedoksi siinä kunnassa, jossa päiväkotitoiminta sijaitsee. Lisäksi tarkennettiin, mitä tietoja tulee ilmoittaa ilmoitettaessa päiväkodin johtajan vaihdoksessa.

On erittäin tärkeää, että kunnalla on velvoite antaa palveluntuottajalle ohjausta ja neuvontaa, eikä tämä muutu, vaikka ilmoitusmenettely muuttuu lupamenettelyksi. Tarkoituksena on muun muassa varmistaa keskustelu mahdollisimman varhaisessa vaiheessa kunnan ja yksityisen palveluntuottajan välillä. **Luvanhakijalle on tärkeää kertoa tästä muun muassa informaatio-ohjauksella.** Se voi tällöin jo hyvissä ajoin keskustella kunnan kanssa esimerkiksi päiväkodiksi suunnittelemiensa tilojen sopivuudesta. Luvan hakijan on hyvä tietää, että kunnan monijäseninen toimielin suorittaa tarkastuksen tiloihin ja antaa lupaviranomaiselle lausunnon toimintaympäristön soveltuvuudesta suunnitellulle varhaiskasvatuksen järjestämiselle ja että se vastaa laissa säädettyjä vaatimuksia.

11.2.2022

OAJ esittää, että valiokunta säätää tähän kunnan lausuntoon lisättäväksi myös kuvauksen siitä, millaista yhteistyötä kunta aikoo tehdä mahdollisen uuden päiväkodin/-kotien kanssa sekä mitä vaikutuksia se näkee lupahakemuksen mukaisella toiminnalla olevan kunnan velvollisuuteen järjestää varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Lisäksi lausunnossa tulisi kertoa, miten kunta toteuttaa uuden toiminnan osalta valvontavelvollisuuttaan.

Näiden esittämiemme asioiden lisääminen kunnan lausuntoon toisi suunnitelmallisuutta, edistäisi yhteydenpitoa sekä kunnan ennakollista että säännöllistä valvontaa myös toiminnan myöhemmin alettua. Kunta vastaa varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen järjestämisestä ja yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnasta alueellaan. Kuten esityksessäkin todetaan, kunnat toivovat, että sen tehtävää yksityisen päiväkotitoiminnan valvonnassa selkeytetään.

Luvanvaraisuus vahvistaa lapsen etua

Varhaiskasvatuslain 4 § edellyttää, että varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.

YK:n lapsen oikeuksien komitea painottaa, että valtion velvollisuuksiin kuuluu varmistaa, että myös yksityiset palveluntarjoajat toimivat lapsen oikeuksien sopimuksen määräysten mukaisesti. Komitea edellyttää pysyvää valvontajärjestelmää, jotta voidaan varmistaa, että myös yksityiset palveluntarjoajat noudattavat sopimuksen velvoitteita. Pienet lapset ovat erityisen haavoittuva ihmisryhmä, jolloin valvonnalla on korostunut rooli lasten oikeusturvan varmistajana.

Yksityisten päiväkotitoimijoiden tulee toimia samojen laatuvaatimusten mukaan kuin kunnan palveluilta edellytetään. Kuten esityksessä todetaan, yksityinen palveluntarjoaja voi kuitenkin valikoida asiakasperheensä/lapset ja edellyttää solmittavaksi asiakassopimuksen, joka voidaan purkaa esimerkiksi lapsen tuen tarpeista johtuvista syistä. Pienituloisimpien perheiden lapset ohjautuvat yleisimmin kunnan omiin palveluihin. Julkisin varoin rahoitetuissa kasvatus- ja koulutuspalveluissa lasten tulee olla yhdenvertaisia taustasta tai tuen tarpeista riippumatta.

Varhaiskasvatus on jo vuodesta 2013 ollut osa kasvatus- ja koulutusjärjestelmää ja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala. Tästä huolimatta varhaiskasvatukseen ei esitetä säädettäväksi yksityiselle päiväkotitoiminnalle vastaavasta järjestämisluvasta kuten esimerkiksi perusopetukseen on säädetty. Vaikka tämä keskeinen puute varhaiskasvatuksessa ei esitetyllä korjaannu, katsomme, että esitetyllä luvanvaraisuussäätelyllä kuitenkin edistetään lasten yhdenvertaisuutta, turvallisuutta ja varhaiskasvatuslain tavoitteiden toteutumista sekä koulutuksellista tasa-arvoa.

Luvanvaraisuuden myötä ennakollisen valvonnan vahvistamisella varmistetaan varhaiskasvatuksen laatua. Ehdotetulla lailla vahvistettaisiin lapsen oikeutta

11.2.2022

varhaiskasvatuslain normien mukaiseen lapsen etua toteuttavaan varhaiskasvatukseen.

Lupamenettely ja luvanvaraisuus vahvistaa myös luottamusta yksityiseen päiväkotitoimintaan, sillä luvanvaraistaminen antaa perheille vahvemman indikaation siitä, että yksityisen päiväkodin toiminnassa kaikki on kunnossa päiväkotitoiminnan alkaessa. Samalla se voi edistää myös yksityisiin päiväkoteihin palkattavien työntekijöiden luottamusta työnantajiin ja työn pysyvyyteen. Luvanvaraistaminen, lisäämällä luottamusta alan palveluntuottajiin, voi näin edistää yksityisen päiväkotitoiminnan toimintaedellytyksiä yleisemmin. Tämä osaltaan voi vaikuttaa myös varhaiskasvatuksen arvotukseen ja alan veto- ja pitovoimaisuuteen.

Siirtymäaika

Pidämme esitettyä siirtymäaikaa riittävänä. On tärkeää, että ministeriön ja lupaviranomaisen toimesta palveluntuottajia sekä kuntia informoidaan hyvin lupaprosessiin liittyvistä toimenpiteistä.

Nina Lahtinen
va. koulutusjohtaja

Auli Setälä
erityisasiantutija

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ